

50 let

socialno delo

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Globalni standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo

Predlog novega etičnega kodeksa

DE TREDJJO SOBJAL

*Ethische Grundlagen
der Sozialen Arbeit Prinzipien
und Standards*

*LA ETICA DEL TRABAJO
SOCIAL*

*Global Standards for Social Work
EDUCATION AND TRAINING*

Globalni standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo

Predlog novega etičnega kodeksa

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

364:37
174:364

GLOBALNI standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo : predlog etičnega kodeksa v socialnem delu / (prevod Jelka Zorn). - Ljubljana : Skupnost centrov za socialno delo, Fakulteta za socialno delo, 2005

ISBN 961-91026-7-3

222018816

Kazalo

Predgovor k slovenski izdaji	5
Predgovor predsednice Mednarodne zveze šol za socialno delo (IASSW) in predsednice Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev (IFSW)	7
GLOBALNI STANDARDI IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA ZA SOCIALNO DELO	
UVOD	9
MEDNARODNA DEFINICIJA STROKOVNEGA SOCIALNEGA DELA	9
POGLAVITNI NAMENI STROKOVNEGA SOCIALNEGA DELA	10
1. STANDARDI PRI OBLIKOVANJU TEMELJNEGA NAMENA ŠOLE OZIROMA IZJAVE O POSLANSTVU	11
2. STANDARDI O CILJIH IN REZULTATIH PROGRAMA	12
3. STANDARDI ZA PREDMETNIK, VKLJUČNO S PRAKTIČNIM DELOM	13
4. STANDARDI ZA TEMELJNI PREDMETNIK	14
<i>Področje strokovnega socialnega dela</i>	14
<i>Področje socialne delavke in delavca</i>	15
<i>Učenje metod socialnega dela</i>	15
<i>Strokovna paradigma socialnega dela</i>	16
5. STANDARDI GLEDE STROKOVNEGA OSEBJA	17

6. STANDARDI GLEDE ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV SOCIALNEGA DELA	17
7. STANDARDI GLEDE STRUKTURE, ADMINISTRACIJE, VODENJA IN SREDSTEV	18
8. STANDARDI GLEDE KULTURNE IN ETNIČNE RAZNOLIKOSTI IN VKLJUČEVANJA SPOLOV	19
9. STANDARDI GLEDE VREDNOT V SOCIALNEM DELU IN ETIČNEGA KODEKSA	20
Priloga A: Proces razvijanja in poudarki globalnih standardov izobraževanja in usposabljanja za socialno delo	22
Priloga B: Sklepni komentarji in opozorilo pri uporabi dokumenta	28
Priloga C: Sestava strokovne skupine	31

PREDLOG NOVEGA ETIČNEGA KODEKSA

Predgovor predsednice Mednarodne zveze šol za socialno delo (IASSW) in predsednice Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev (IFSW)	33
UVOD	35
ETIKA V SOCIALNEM DELU, IZJAVA O NAČELIH	36
1. PREDGOVOR	36
2. DEFINICIJA SOCIALNEGA DELA	37
3. MEDNARODNE KONVENCIJE	37
4. NAČELA	37
4.1. Človekove pravice in dostojanstvo	37
4.2. Socialna pravičnost	38
5. STROKOVNO VEDENJE	38

Predgovor k slovenski izdaji

Globalni standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo izhajajo v slovenskem prevodu natanko v času, ko **praznujemo 50-letnico izobraževanja za socialno delo** v Sloveniji. Ponujajo možnost primerjave, samoocene, kako daleč smo prišli, od tega, da ni bilo nič, »da smo vse morali narediti sami«, če uporabim citat ugledne profesorice socialnega dela Gabi Ččinovič Vogrinčič, pa do tega, kar imamo danes, fakultetni dodiplomski in podiplomski študij več smeri, obširno raziskovalno bibliografijo in številne uresničene praktične projekte, ki so izboljšali življenje deprivilegiranih članov in članic skupnosti.

Globalni standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo kažejo, da akademizacija socialnega dela v svetu postaja norma. Nastali so v želji, da študentkam in študentom socialnega dela po celem svetu zagotovimo čim boljše izobraževanje in praktično usposabljanje, saj z diplomo pridobijo tudi veliko odgovornost do svojih lokalnih skupnosti. In ta odgovornost, kakor tudi etična ozaveščenost in zmožnost reflektiranja moči v medosebnih odnosih in v širši družbi, so, poleg obvezne strokovne vsebine, bistveni za socialno delo. Zato standardi izobraževanja niso le seznam organizacijskih zahtev, temveč tudi osnovni vsebinski okvir s temeljno definicijo in vrednotami.

Kot je večkrat poudarjeno v prilogah A in B, standardi poskušajo čim bolj upoštevati raznolikost naših lokalnih okvirov, saj tisti, ki smo udeleženi v socialnem delu, živimo in delamo v izjemno raznolikih kulturnih okoljih, zato mora biti definicija socialnega dela tako široka (pa vendar dovolj specifična), da je lahko relevantna za vse socialne delavke in delavce tega sveta. Predvsem pa dokument ni dokončen, statičen izdelek, temveč je dinamičen proces, ki vzpodbuja možnost dialoga na lokalni in mednarodni ravni. Standardi ne predpisujejo, kako izvajamo socialno delo, ne spuščajo se v podrobno opisovanje kompetenc, metod ali raziskovanja, navajajo pa dobro utemeljene pogoje za zelo poseben način izobraževanja za socialno delo.

Na kratko želim opozoriti samo na dve posebnosti. Po eni strani je to nujna **povezanost s prakso** in z ljudmi, ki v praksi izvajajo socialno delo. Brez teh sodelavk in sodelavcev in njihove pripravljenosti za usposabljanje študentk in študentov si ni mogoče predstavljati kakovostnega izobraževanja in usposabljanja za socialno delo. Praktične učne baze s svojimi zaposlenimi, ki postanejo mentorji študentom, so temeljni del izobraževanja za socialno delo pri nas in po vsem svetu. Na to se navezuje tudi druga posebnost izobraževanja za socialno delo, udeleženos uporabnikov socialnih služb v izobraževalnem procesu (njegovem načrtovanju, izvajanju in evalvaciji). Zakaj je to za socialno delo tako pomembno? Učenja etike, vrednot, spoštljivih medsebojnih odnosov, kulture dialoga, samoreflektiranja, asertivnega vedenja, osredotočenosti na izkušnje in pravice uporabnikov ipd. ni mogoče le 'odpredavati', temveč moramo to vseskozi udejanjati v samem izobraževalnem procesu. Tudi zaradi tega posrednega načina učenja mora izobraževalni proces odražati **egalitarno in pluralno naravnano fakultete** ter postaviti vključevanje uporabnikov služb kot strokovnjakov in enakovrednih članov skupnosti na prednostno mesto. V tem vidim smisel globalnih standardov kot **postavitev osnovne strukture** znotraj katere bo omogočeno kakovostno izobraževanje in usposabljanje za strokovno socialno delo.

V tej publikaciji dajemo slovenski strokovni javnosti v presojo, razpravo in uporabo dva dokumenta. Poleg *Globalnih standardov izobraževanja in usposabljanja za socialno delo* je tu še globalni *Predlog novega etičnega kodeksa*, kajti kot je bilo že zapisano, strokovno ravnanje mora biti vselej tudi etično ravnanje. Ob tej priložnosti želim spomniti na že opravljeno delo v našem prostoru, nacionalni *Kodeks etike socialnih delavk in delavcev in izjavo o poslanstvu in ciljeh Fakultete za socialno delo* (oboje dostopno na www.fsd.si).

Oba globalno veljavna dokumenta sta rezultat večletnega dela *Mednarodne zveze šol za socialno delo* (IASSW) in *Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev* (IFSW). V času, ko sta nastajala omenjena dokumenta, je bila predsednica prve zveze Lena Dominelli (iz Velike Britanije), predsednica druge Imelda Dodds (iz Avstralije), v največji meri pa je končno vsebinsko delo opravila Vishanthie Sewpaul (iz Južne Afrike), članica IASSW. V slovenski prostor je oba dokumenta prinesla Darja Zaviršek, ki je od leta 2002 članica izvršnega sveta IASSW in je tudi vzpodbudila izdajo dokumentov v slovenskem jeziku. Njej in Darji Kuzmanič Korva iz *Skupnosti centrov za socialno delo* se zahvaljujem, da sta omogočili izid te publikacije.

Predgovor predsednice Mednarodne zveze šol za socialno delo (IASSW) in predsednice Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev (IFSW)

Vabiva vas k branju tega izčrpnega dokumenta o globalnih standardih, ki je rezultat večletnega sodelovanja Mednarodne zveze šol za socialno delo (*International Association of Schools of Social Work*, v nadaljevanju IASSW) in Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev (*International Federation of Social Workers*, v nadaljevanju IFSW). V poznih 90. letih sta organizaciji začeli tesneje sodelovati in se soočati z izzivi, ki so jih prinesle spremembe in te so vplivale tudi na socialno delo na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni. Nekateri od teh izzivov izhajajo iz šibkosti stroke, denimo njene razdrobljenosti in pomanjkanja strinjanja glede tega, kdo je tisti, ki lahko definira, kdo sta socialni delavec in delavka in na kako pomagata ljudem. Nekateri drugi izzivi prihajajo od zunaj, od vlad, prostovoljnih ali poslovnih združenj in mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo s tem, kaj je oziroma kaj bi moralo biti socialno delo. Žal lahko na razvoj in definicijo socialnega dela vplivajo mednarodni dogovori, kot je denimo GATS (*General Agreement on Trade Services*), ki ga je sprejela WTO (*World Trade Organisation*) za spodbujanje liberalizacije trženja storitev, vključno z izobraževalnimi, zdravstvenimi in socialnimi. Ta dogovor lahko resno ogrozi vrednostno izhodišče stroke. Zavedali smo se tudi dejstva, da so tej raznolikosti navkljub prav uporabniki storitev in strokovni delavci in delavke, ki jim služijo, tista skupina, ki imajo v teh razpravah o socialnem delu pogosto najmanj besede in vpliva. V različnih delih sveta stroki socialnega dela določajo standarde, še posebej glede izobraževanja in usposabljanja, ki pa redko vključujejo same akterje, učiteljice in učitelje, praktike in uporabnike socialnega dela. Odločili smo se, da bomo to spremenili.

Januarja leta 2000 sta se organizaciji IASSW in IFSW sestali v mestu Berne, da bi razmislili o svojem sodelovanju, katerega cilj je okrepitev stroke, da bi nas v svetu bolje slišali. Ugotovili smo, da je ena pomembnih zadev oblikovati skupne standarde, s čimer želimo pripomoči k čim boljši usposobljenosti za socialno delo. Skupni standar-

di so pomembni, če hočemo, da socialno delo aktivno postavi svoje strokovne cilje in načela in ne le odgovarja na predloge, ki prihajajo od zunaj.

Dokument, ki ga imate pred sabo, odpira našima dvema organizacijama nadaljnjo skupno pot, ki nima konca. Tudi dokument je in bo ostal nedokončano delo, saj ga moramo sproti popravljati in prilagajati novemu razvoju in potrebam ter se odzvati na izkušnje pri njegovi uporabi. Predsednica *Odbora za globalne standarde* prof. dr. Vishanthie Sewpaul iz Južne Afrike (članica IASSW) in podpredsenik David Jones iz Velike Britanije (IFSW) sta skupaj z drugimi člani odbora iz vseh regij po svetu (navedenimi v Prilogi C) trdo delala, da bi skupaj ustvarili dokument, ki ni predpisujoč, temveč je v pomoč in spodbudo. Hkrati ponuja okvir, ki je prilagodljiv lokalnim razmeram in na drugi strani ponuja standarde, ki so po najinem mnenju mednarodno priznani in uporabni. Zato priporoča, da ta dokument sprejmete tudi pri vas. Ob tej priložnosti se želiva zahvaliti mnogim, ki so se aktivno vključili v ta delovni proces in živijo v različnih delih sveta. Brez vaših prispevkov ta dokument ne bi bil mogoč. Hvala vam.

Prof. dr. Lena Dominelli,

---

predsednica Mednarodne zveze šol za socialno delo (IASSW)

Imelda Dodds,

---

predsednica Mednarodne zveze socialnih delavk in delavcev (IFSW)

Globalni standardi izobraževanja in usposabljanja za socialno delo

UVOD

Razvijanje globalnih standardov izobraževanja in usposabljanja za strokovno socialno delo je enako pomembno kot končni izdelek, torej oblikovani standardi. Pri tem delu je bilo ključno, da smo pri razvijanju dokumenta obravnavali in upoštevali manjšinska mnenja. Rezultat tega je priloga A, ki podrobno opisuje razvijanje standardov ter navaja izražena manjšinska mnenja. Zaradi osredotočenosti na dialektiko proces-izdelek in dejstva, da so načela, ki jih poudarjajo standardi, prisotna v samem procesu, je pomembno, da standarde beremo skupaj s prilogama A in B. Priloga B vsebuje zaključne razlage in opozori na morebitne zagate pri uporabi dokumenta. Glede na to in zaradi upoštevanja kontekstualno specifičnih realnosti in dvoumnosti, ki obdajajo izobraževanje in prakso socialnega dela, dokument o globalnih standardih obravnava devet točk: glavni namen šole oziroma izjavo o poslanstvu; cilje in rezultate programa; program predmetnika vključno s praktičnim usposabljanjem; temeljni del predmetnika; strokovno osebje; študentke in študente socialnega dela; strukturo, administracijo, upravljanje in sredstva; kulturno raznolikost ter vrednote in etiko v socialnem delu. Pri tem izhajamo iz mednarodne definicije socialnega dela. Dokument povzema tudi pogloblitve namene in dejavnosti socialnega dela.

MEDNARODNA DEFINICIJA STROKOVNEGA SOCIALNEGA DELA

Julija leta 2001 sta se *Mednarodna zveza šol za socialno delo (International Association of Schools of Social Work – IASSW)* in *Mednarodna zveza socialnih delavk in delavcev (International Federation of Social Workers – IASSW)* strinjali, da se sprejme naslednja mednarodna definicija socialnega dela:

Stroka socialnega dela spodbuja socialne spremembe, premagovanje problemov v človeških odnosih in opolnomočenje ter osvoboditev ljudi za to, da se doseže večja blaginja. S praktično uporabo teorij človeškega vedenja in socialnih sistemov socialno delo posreduje tam, kjer ljudje prihajajo v interakcije s svojim okoljem. Temeljni načeli socialnega dela sta načeli človekovih pravic in socialne pravičnosti.¹

Tako definicija kot komentarji, ki sledijo, se umeščajo med široko definirana etična načela, ki jih ni mogoče izpodbijati na ideološki ravni. Čeprav se socialno delo izvaja različno tako znotraj nacionalnih držav in regij kot po svetu, se strinjamo, da sta v nekaterih kontekstih kontrola in ohranjanje *statusa-quo* njegovi prevladujoči funkciji. Lorenz (2001) je opozoril, da stroka lahko napreduje, če se o njenih dvoumnostih, napetostih in notranjih nasprotjih nenehno in vedno znova pogajamo, ne pa, če jih poskušamo razrešiti enkrat za vselej. Morda so prav te napetosti tiste, ki bogatijo dialektiko lokalno-globalno in legitimirajo razvoj globalnih standardov. Takole pravi Lorenz (2001: 12): 'Paradigmatska odprtost je tisto, kar tej stroki omogoča, da je udeležena v zelo specifičnih (in nenehno spreminjajočih se) zgodovinskih in političnih kontekstih, medtem ko si hkrati prizadeva za univerzalnost, znanstveno zanesljivost, strokovno avtonomijo in moralno odgovornost.'

POGLAVITNI NAMENI STROKOVNEGA SOCIALNEGA DELA

Socialno delo v različnih delih sveta se ciljno posveča socialni podpori, ki ima razvojni, zaščitni, preventivni in/ali terapevtski namen. S pomočjo dostopne literature in povratnih informacij kolegi in kolegov smo v obdobju posvetovanj in komentarjev k mednarodni definiciji socialnega dela identificirali naslednje temeljne namene socialnega dela:

- spodbujanje vključevanja marginaliziranih, socialno izključenih, razlaščenih, ranljivih in tveganju izpostavljenih skupin ljudi;²

¹ Nekateri kolegi in kolegice so to definicijo kritizirali, češ da njihovih kontekstov ne zajema ustrezno. Kolega iz Hongkonga iz Politehnične univerze meni, da sta odgovornost in kolektiv v zahodni paradigmi premalo poudarjena. Predlagal je naslednje dodatke definiciji (v odebeljeni poševni pisavi): 'Stroka socialnega dela spodbuja socialne spremembe, **kot tudi družbeno stabilnost, reševanje problemov kot tudi uravnoteženost** v človeških odnosih in opolnomočenje ter osvoboditev ljudi za to, da se doseže večja blaginja. S praktično uporabo teorij človeškega obnašanja in socialnih sistemov socialno delo **spoštuje edinstvene tradicije in kulture različnih etničnih skupin** in posreduje tam, kjer ljudje prihajajo v interakcije s svojimi okolji in tam, kjer inividuumi dobro shajajo s svojimi pomembnimi drugimi. Temeljni načeli socialnega dela v različnih državah sta načeli človekovih pravic in socialne pravičnosti ter načeli odgovornosti in kolektivne uravnoteženosti.'

² Tem konceptom manjka jasna definicija. Pri označevanju oseb kot 'marginalizirane', 'socialno izključene', 'razlaščene', 'ranljive' in/ali 'izpostavljene tveganju' gre lahko za to, da jih tako označujejo v posameznih državah in/ali regijah.

- prepoznavanje in nasprotovanje oviram, neenakosti in nepravilnosti, ki obstajajo v družbi;
- vzpostavljanje kratkoročnih ali dolgoročnih delovnih odnosov s posameznicami, posamezniki, družinami, skupinami, organizacijami in skupnostmi tako, da vzpodbudimo njihovo blaginjo in njihove zmožnosti za premagovanje problemov;
- pomagati in izobraziti ljudi tako, da lahko pridobijo storitve in sredstva v svojih skupnostih;
- oblikovati in uvajati politike in programe, ki pripomorejo k človekovi blaginji, razvoju in človekovim pravicam ter spodbujajo kolektivno družbeno uravnoteženost in družbeno stabilnost, če stabilnost ne ogroža človekovih pravic;
- opogumljanje ljudi za zagovorništvo v zvezi z lokalnimi, mednarodnimi ali regionalnimi zadevami;
- zavzemanje za /ali skupaj z ljudmi oblikovanje in izvajanje takih ukrepov in politik, ki so skladni z etičnimi načeli stroke;
- zavzemanje za/ali skupaj z ljudmi odpravljanje tistih ukrepov in strukturnih razmer, ki ohranjajo ljudi v marginaliziranih, razlaščenih in ranljivih položajih ter onemogočajo kolektivno družbeno uravnoteženost in stabilnost različnih etničnih skupin, če stabilnost ne ogroža človekovih pravic;
- delo za zaščito ljudi, ki tega ne zmorejo sami, na primer otroci in mladostniki, ki potrebujejo skrb, osebe, ki imajo težave v duševnem zdravju ali so intelektualno ovirane, v mejah sprejete in etično sprejemljive zakonodaje;
- udeleževanje v družbeni in politični akciji, da bi vplivali na socialno politiko in ekonomski razvoj, in uresničevanje sprememb s pomočjo kritičnega mišljenja in delovanja in s pomočjo odpravljanja neenakosti;
- spodbujanje stabilnih, usklajenih in medsebojno spoštljivih družb, ki ne kršijo človekovih pravic;
- spodbujanje spoštovanja tradicij, kultur, ideologij, prepričanj in religij med različnimi etničnimi skupinami in družbami, če ne ogrožajo temeljnih človekovih pravic;
- načrtovanje, organiziranje, vodenje in upravljanje programov in organizacij, ki so predane kateremu od zgoraj omenjenih namenov.

I. STANDARDI PRI OBLIKOVANJU TEMELJNEGA NAMENA ŠOLE OZIROMA IZJAVE O POSLANSTVU

Vse šole bi si morale prizadevati za razvijanje izjave o temeljnem namenu oziroma izjave o poslanstvu, ki:

- 1.1 je jasno izrečena, tako da jo razumejo vsi udeleženi v temeljnem namenu oziroma poslanstvu;
- 1.2 odraža vrednote in etična načela socialnega dela;
- 1.3 odraža prizadevanja za pravičnost glede na demografski profil in lokalno umeščenost institucije. Potemtakem mora izjava o temeljnem namenu oziroma poslanstvu vsebovati vprašanja, kot sta etnična in spolna zastopanost na fakulteti, vključno z objavo in vpisnimi postopki za študente in študentke.

2. STANDARDI O CILJIH IN REZULTATIH PROGRAMA

V zvezi s cilji in pričakovanimi rezultati programa bi si morale šole prizadevati, da dosežejo naslednje:

- 2.1 podroben opis programskih ciljev in pričakovanih visokošolskih izobraževalnih rezultatov;
- 2.2 umeščenost vrednot in etičnih načel stroke v izobraževalni program in njegovo izvajanje;
- 2.3 izbira takih metod poučevanja, ki so skladne s kognitivnim in čustvenim razvojem študentov in študentk socialnega dela;
- 2.4 pokazati, kako program vključuje temeljno znanje, procese, vrednote in spretnosti stroke socialnega dela, ki so uporabni v specifičnih kontekstih;
- 2.5 pokazati, kako se doseže usposobljenost študentk in študentov socialnega dela za samorefleksijo vrednot, znanja in veščin socialnega dela;³
- 2.6 pokazati skladnost programa z nacionalnimi in/ali regionalno/mednarodno definiranimi strokovnimi cilji in kako program upošteva lokalne, nacionalne in/ali regionalne/mednarodne razvojne potrebe in prioritete;
- 2.7 socialno delo ne deluje v praznem prostoru; program bi moral upoštevati medsebojno vplivanje globalnih kulturnih, ekonomskih, komunikacijskih, družbenih, političnih in psiholoških značilnosti;
- 2.8 zagotoviti izobraževanje, ki omogoča začetek strokovne prakse socialnega dela s posameznicami, posamezniki, družinami, skupinami in/ali skupnostmi v kateremkoli kontekstu;
- 2.9 samevalvacijo doseženih ciljev programa in pričakovanih rezultatov;

---

³ Samorefleksivnost na najosnovnejši stopnji pomeni sposobnost spraševanja: Kaj delamo? Zakaj to delamo? Ali je to v najboljšem interesu ljudi, s katerimi delamo? Taka refleksija je nujna in zaželena ne glede na kontekst, v katerem se izvaja socialno delo. Na primer, to je lahko kontekst liberalne demokracije, komunitarizma, avtokracije oziroma avtoritarnega sociokulturnega sistema ali demokratičnega socializma.

- 2.10 zunanjo vrstniško evalvacijo, če je smiselna in finančno izvedljiva; izvaja se lahko v obliki zunanjega vrstniškega svetovanja pri izvajanju nalog in/ali pisnih izpitih, diplomskih in podiplomskih nalogah in pri zunanji kritični oceni predmetnika;
- 2.11 priznanje izobraževalnih stopenj socialnega dela s certifikati, diplomami, podiplomske in podiplomske stopnje, ki jih potrdijo nacionalne in/ali regionalne akreditacijske institucije, kjer take institucije obstajajo.

3. STANDARDI ZA PREDMETNIK, VKLJUČNO S PRAKTIČNIM DELOM

Glede standardov predmetnika programa bi si morale šole usklajeno prizadevati za:

- 3.1 predmetnik in metode poučevanja, ki so usklajene s cilji šolskega oziroma fakultetnega programa, pričakovanimi rezultati programa in izjavo o poslanstvu;
- 3.2 jasne načrte organizacije, implementacijo in evalvacijo teoretičnega in praktičnega dela programa;
- 3.3 prepoznavanje in razvijanje staroselskih ali lokalno specifičnih oblik izobraževanja in prakse socialnega dela, ki izhajajo iz tradicij in kultur različnih etničnih skupin in družb, če take tradicije in kulture ne kršijo človekovih pravic;
- 3.4 posebno pozornost nenehnemu kritičnemu pregledovanju in razvijanju predmetnika;
- 3.5 zagotavljanju, da predmetnik pomaga študentom in študentkam socialnega dela razviti veščine kritičnega mišljenja in akademskega načina razmišljanja, odprtost do novih izkušenj in paradigem ter predanost vseživljenjskemu učenju;
- 3.6 praktično usposabljanje, ki mora biti dovolj dolgo, naloge in možnosti učenja dovolj kompleksne, da študentke in študente pripravimo na strokovno praktično delo;
- 3.7 načrtno usklajevanje in povezovanje med šolo in učnimi bazami;⁴
- 3.8 določanje terenskih supervizork in supervizorjev, učiteljev in učiteljic, ki so usposobljeni in izkušeni v skladu z razvojnim stroke socialnega dela v različnih državah, in izdelavo orientacijskih navodil za supervizorje in učitelje praktičnega dela;

⁴ Učne baze so v različnih okoljih znotraj formalnih organizacij ali pa neposredno povezane s skupnostmi. Skupnosti so lahko definirane geografsko ali po specifičnih interesih. Nekatere šole so v skupnostih ustanovile neodvisne študentske enote, ki služijo kot kontekst terenskega dela.

- 3.9 pripraviti vse, kar je potrebno, da se praktični učitelji in učiteljice vključijo in sodelujejo pri razvoju predmetnika;
- 3.10 partnerstvo med izobraževalno ustanovo, socialnimi službami (kjer je to mogoče) in uporabniki služb pri odločanju glede praktičnega usposabljanja in evalvacije izvajanja študentske prakse;
- 3.11 praktičnim učiteljem oziroma supervizorjem priskrbeti navodila za praktično delo študentov, ki določajo standarde praktičnega dela, postopke, merila pri ocenjevanju in pričakovanja;
- 3.12 zagotavljanje primernih sredstev za potrebe praktičnega usposabljanja.

4. STANDARDI ZA TEMELJNI PREDMETNIK

Glede temeljnega dela predmetnika bi si morale šole prizadevati za naslednje:

- 4.1 Izbiro vsebin predmetnika glede na lokalne, nacionalne in/ali regionalne/mednarodne potrebe in prioritete.
- 4.2 Ne glede na pravila iz točke 4.1, obstaja določen temeljni predmetnik, ki se zdi univerzalno uporaben. Tako so šole zavezane zagotoviti, da so študenti in študentke socialnega dela (ob koncu prve dokončane kvalifikacije za strokovno socialno delo) deležni naslednjega temeljnega predmetnika, ki vsebuje štiri konceptualne komponente:

4.2.1 Področje strokovnega socialnega dela:

- kritično razumevanje, kako družbeno-strukturne neenakosti, diskriminacija, zatiranje ter socialne, politične in ekonomske nepravilnosti vplivajo na človeško delovanje in razvoj na vseh ravneh, vključno z globalno;
- vednost o človeškem obnašanju, razvoju in družbenem okolju, s posebnim poudarkom na razmerju med osebo in okoljem, poteku človekovega življenja in interakcijami med biološkimi, psihičnimi, družbenostrukturnimi, ekonomskimi, političnimi in kulturnimi (vključno duhovnimi) dejavniki, ki oblikujejo človeški razvoj in vedenje;
- vednost o tem, kako tradicije, kultura, prepričanja, veroizpoved in navade vplivajo na človekovo delovanje in razvoj na vseh ravneh, vključno s tem, kako je naštetu lahko vir moči in/ali ovira pri rasti in razvoju;
- kritično razumevanje začetkov in razlogov za razvoj socialnega dela;
- razumevanje začetkov in razvoja socialnega dela v posameznih državah;

- poznavanje sorodnih poklicev in strok za zagotovitev medstrokovnega sodelovanja in timskega dela;
- znanje o socialni politiki ali pomanjkanju le-te, socialnih službah in zakonodaji na lokalni, nacionalni in/ali regionalni/mednarodni ravni in znanje o vlogi socialnega dela pri načrtovanju, implementaciji in evalvaciji socialnih politik ter v procesih družbenih sprememb;
- kritično razumevanje, kako družbena stabilnost, uravnoteženost, vzajemno spoštovanje in kolektivna solidarnost vplivajo na človekovo delovanje in razvoj na vseh ravneh, vključno z globalno, če ta stabilnost, uravnoteženost in solidarnost niso uporabljene za ohranjanje *statusa quo* glede neizpolnjevanja človekovih pravic.

4.2.2 Področje socialne delavke in delavca:

- razvoj kritično naravnane strokovnjaka in strokovnjakinje, ki sta zmožna samorefleksije in strokovnega dela znotraj vrednostne perspektive socialnega dela. Skupaj z delodajalcem sta strokovnjakinja in strokovnjak odgovorna za svoje dobro počutje in strokovni razvoj, vključno s tem, kako se izogniti 'izgorelosti';
- prepoznavanje povezav med izkušnjami iz osebnega življenja, osebnega vrednostnega sistema in prakse socialnega dela;
- vrednotenje nacionalnih, regionalnih in/ali mednarodnih etičnih kodeksov socialnega dela in njihove uporabnosti v kontekstu specifičnih realnosti;
- pripravljanje za socialno delo v holističnem okviru in razvijanje spretnosti za delo v različnih kontekstih, z različnimi etničnimi, kulturnimi, 'rasnimi'⁵ in drugimi skupinami ter z različnimi spoli;
- razvoj takega profila socialnega delavca in delavke, da bosta sposobna konceptualizirati modrost socialnega dela, ki izvira iz različnih kultur, tradicij in navad različnih etničnih skupin, če te kulture, tradicije, navade in etničnost niso uporabljene za kršitev človekovih pravic.

4.2.3 Učenje metod socialnega dela

Metode socialnega dela:

- praktične spretnosti in znanje za oceno problema in graditev delovnega od-

---

⁵ Koncepta 'rasno' in 'rasa' sta v narekovajih, s čimer opozorimo, da gre za družbenostrukturna in politična konstrukta, ko dominantne skupine uporabljajo biološke razlike med ljudmi z namenom zatiranja, izključevanja in marginaliziranja skupin, ki se jim pripiše status manjšin.

nosa v skladu s cilji učnega načrta in z namenom dajanja podpore ter razvojne, zaščitne, preventivne in/ali terapevtske intervencije – odvisno od naravnosti programa oziroma profesionalne prakse;

- uporaba vrednot socialnega dela, etičnih načel, znanja in spretnosti za soočenje z neenakostjo ter družbeno, politično in ekonomsko nepravilnostjo;
- znanje o raziskovalnih metodah v socialnem delu in spretnosti za njihovo uporabo, vključno z etično uporabo relevantnih raziskovalnih paradigem ter kritična uporaba raziskovanja in različnih virov znanja za prakso socialnega dela;
- uporaba vrednot, etičnih načel, znanja in spretnosti socialnega dela za spodbujanje skrbi in medsebojnega spoštovanja in medsebojne odgovornosti med člani in članicami družbe;
- praktično usposabljanje s supervizijo, pri čemer je treba upoštevati pogoje, navedene v 3. točki.

4.2.4 Strokovna paradigma socialnega dela

Poseben pomen imajo v sedANJI praksi, izobraževanju in usposabljanju za strokovno socialno delo naslednje epistemološke paradigme, ki se medsebojno ne izključujejo in, ki naj jih vsebuje temeljni del predmetnika:

- spoštovanje in priznanje dostojanstva, dragocenosti in enkratnosti vseh človeških bitij;
- upoštevanje medsebojne povezanosti sistemov in njihove prepletenosti na mikro, srednji in makro ravni;
- poudarek na zagovorništvo in spreminjanju tistih družbenostrukturalnih, političnih in ekonomskih pogojev, ki odvzemajo moč in vpliv, marginalizirajo in izključujejo ljudi;
- krepitev zmožnosti in opolnomočenje posameznikov, posameznic, družin, skupin, organizacij in skupnosti s pomočjo razvojnega pristopa, ki izhaja iz človeka (*human-centred approach*);
- osredotočenost na premagovanje problemov in predvidevanje posameznikove socializacije na podlagi razumevanja normativnega razvojnega življenjskega cikla ter pričakovanih življenjskih nalog in kriz, glede na vpliv starosti, pri tem pa upoštevanje družbenokulturnih pričakovanj;
- predpostavlanje, ugotavljanje in prepoznavanje virov moči in potencialnih zmožnosti vseh človeških bitij;
- razumevanje in spoštovanje raznolikosti glede na 'raso', kulturo, veroiz-

poved, etničnost, jezikovni izvor, spol, spolno usmerjenost in različne zmožnosti/oviranosti.

5. STANDARDI GLEDE STROKOVNEGA OSEBJA

V zvezi s strokovnim osebjem si morajo šole prizadevati za:

- 5.1 pridobivanje strokovnega osebja, ki ustreza tako po številu kot po stopnji strokovne usposobljenosti – to pomeni, da ima ustrezne kvalifikacije v skladu z razvitostjo stroke socialnega dela v vsaki posamezni državi; kolikor je le mogoče, naj bo magistrska stopnja v socialnem delu ali sorodni disciplini (v državah, kjer je socialno delo šele disciplina v nastajanju) nujen pogoj;
- 5.2 ustvarjanje možnosti za sodelovanje osebja pri razvijanju temeljnega namena oziroma poslanstva šole pri oblikovanju ciljev in pričakovanih rezultatov programa ter za sodelovanje pri drugih pobudah, v katere bi se lahko vključila šola;
- 5.3 ustvarjanje možnosti za nenehen strokovni razvoj osebja, še posebej na področju novih znanj;
- 5.4 oblikovanje jasne izjave, kjer je to mogoče, o politiki enakih možnosti glede na spol, etničnost, 'raso' ali druge različnosti pri zaposlovanju in dodeljevanju nalog;
- 5.5 takšno razdelitev pedagoških ur poučevanja, mentorskega dela pri praktičnem usposabljanju, superviziji in administrativnih nalogah, da bodo zaposleni lahko raziskovali in objavljali;
- 5.6 vključenost strokovnega osebja, če je to smiselno in mogoče, v oblikovanje, analizo in evalvacijo socialne politike ter v skupnostne pobude.

6. STANDARDI GLEDE ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV SOCIALNEGA DELA

V zvezi s študentkami in študenti socialnega dela si morajo šole prizadevati za doseganje:

- 6.1 jasno oblikovanih vpisnih pogojev in postopkov;
- 6.2 politike novačenja, vpisnih pogojev (in preprečevanja osipa študentk in študentov v študijskem procesu), ki odraža demografsko sliko skupnosti, kjer se nahaja ustanova, ob aktivni vključenosti strokovnih socialnih delavk in uporabnikov, uporabnic služb. Posebna pozornost mora biti namenjena manjšin-